

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МВС УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Матеріали
V міжвідомчого науково-практичного
круглого столу
(Київ, 20 квітня 2023 року)

Київ
2023

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МВС УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матеріали
V міжвідомчого науково-практичного
круглого столу
(Київ, 20 квітня 2023 року)

Київ
2023

УДК 159.9:351.741:355.5 «364»
А437

Редакційна колегія:

Черней В. В., ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Гусарев С. Д., перший проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Чернявський С. С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Мотлях О. І., завідувач наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Кудерміна О. І., завідувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор;

Андросюк В. Г., провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, професор;

Корольчук В. В., начальник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Галустьян О. А., старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ від 22 березня 2023 року (протокол № 7)

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за їх якість несуть автори

А437 **Актуальні** питання психологічного забезпечення службової діяльності структурних підрозділів МВС України в умовах воєнного стану [Текст]: матеріали V міжвідомчого наук.-практ. круглого столу (Київ, 20 квіт. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. – 200 с.

УДК 159.9:351.741:355.5 «364»

© Національна академія внутрішніх справ, 2023

Іванова Олена Вячеславівна, Бурденюк Віталій Валерійович ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	74
Кардінал Ірина Михайлівна АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АДАПТАЦІЇ ДО УМОВ БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАНДИДАТІВ У ПІДРОЗДІЛИ «ГВАРДІЯ НАСТУПУ» НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	78
Коваль Ігор Святославович ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	83
Корольчук Віктор Володимирович ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА І ВІКТИМОГЕННІ ФАКТОРИ, ХАРАКТЕРИСТИКА І ПОВЕДІНКА ПОТЕРПІЛИХ ВНАСЛІДОК СТАТЕВОГО ЗЛОЧИНУ	85
Краснокутський Микола Іванович ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВІДНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПІСЛЯ ТРАВМАТИЧНИХ ПОДІЙ	89
Куценко Дмитро Володимирович ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПОЛІГРАФОЛОГА ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ У СКЛАДНИХ УМОВАХ	92
Мацегора Яніна Володимирівна, Колесніченко Олександр Сергійович, Леценко Сергій Васильович ОБРАЗ ЕФЕКТИВНОГО МОЛОДШОГО ОФІЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	96
Мотлях Олександр Іванович ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТИСК РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ НА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ	101
Охріменко Іван Миколайович ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ НА СТАН ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПРАВООХОРОНЦІВ	103

2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 №389-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

УДК 377: 159.923

Коваль Ігор Святославович,
заступник начальника відділу виховної,
соціально-гуманітарної роботи та
психологічного забезпечення
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
кандидат педагогічних наук
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9204-9228>

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сьогодення війни зумовлює нагальну потребу в компетентних рятувальниках галузі безпеки людини, що ефективно виконуватимуть професійну діяльність як в повсякденних, так і екстремальних умовах службової діяльності, що своєю чергою продукує трансформацію парадигми освіти. Враховуючи те, що діяльність фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) ґрунтується на високому ступені активності, впевненості, відповідальності, ризику, тому першочерговим завданням постає проблема формування особистості, здатної постійно самовдосконалюватись, готової до безперервної освіти та професійного саморозвитку.

Професійний саморозвиток та особистісне вдосконалення досліджувались низкою вчених, зокрема: проблеми життєвого шляху людини (Л. Бурлачук, В. Панок, Т. Титаренко); різні форми саморозвитку (М. Боришевський, І. Балух, І. Кант, З. Карпенко, Г. Костюк, С. Максименко, Г. Сковорода, В. Ямницький); особливості професійного саморозвитку (І. Дереза, В. Вітюк, В. Кремень, С. Кузікова, В. Моляко, О. Орлова, М. Савчин, Ю. Рева, Г. Топчій); особливості підготовки до професійного саморозвитку (В. Піддячний, О. Поліщук, В. Фрицюк) та інші. Що стосується саморозвитку в ризиконебезпечних галузях життєдіяльності, треба виокремити праці: Л. Балабанової, О. Вавринів, О. Діденка, З. Ковальчук, М. Козяра, Л. Олійника, Л. Перлигіної, О. Повстин, Ю. Таймасова, Р. Яремка [1-4].

Така багатоаспектність розуміння і трактування феномену саморозвитку, дозволяє змістовно його охарактеризувати, проте продукує потребу в експлікації саморозвитку рятувальників.

Погоджуємось із С. Кузіковою, яка вказує на багатоаспектність і багатоплановість саморозвитку, виокремлюючи чотири рівні процесу організації саморозвитку: автентично-творчий, трансгресивний (високий); особистісно-рефлексивний (середньо-високий); індивідуально-конструктивний (середній); індивідуально-регулятивний (низький). На її думку, ці рівні відображають адаптивно-зарадний (ситуативний) і мотиваційно-смісловий (прогресивний) аспекти саморозвитку особистості [2, с. 116].

Сама ж готовність майбутніх рятувальників до професійного саморозвитку пов'язана з рівнем їхньої самоорганізації, особистісним, фізичним й компетентісним «зміцненням», вміннями визначати цілі особистісного самовдосконалення, а також прояв вольових зусиль за для реалізації перспективних напрямків саморозвитку в професійній сфері галузі безпеки людини. З огляду на зазначене, окреслення власної концепції саморозвитку розпочинається з того моменту, коли майбутній фахівець починає ідентифікувати себе з суб'єктивними образами рятувальника, керівника, управлінця сфери безпеки життєдіяльності [4, с. 343].

Варті уваги дослідження концептуальних засад професійного саморозвитку сучасної особистості В. Лозовецької, котра виокремила п'ять концептуальних положень психолого-педагогічного супроводу цього процесу [3, с. 36]:

- наявність соціально-економічних умов, що сприяють професійній самореалізації особистості;
- психолого-педагогічне забезпечення професійного становлення особистості;
- визнання права особистості на самостійний вибір способів реалізації власної траєкторії професійного саморозвитку;
- здатність до усвідомлення особистістю відповідальності за якість власного професійного становлення і реалізацію особистісного та професійного потенціалу;
- гармонізація внутрішнього психічного розвитку особистості і зовнішніх умов професійної діяльності.

З огляду на зазначене, саморозвиток рятувальника ДСНС України розуміємо як активну, цілеспрямовану та свідому діяльність щодо вдосконалення своєї особистості, спрямована на розвиток професійних знань, вмінь і навичок, що продукують підвищення рівня компетентності у галузі безпеки людини, а також постійний, неперервний особистісний розвиток та успішна професійна самореалізація.

Таким чином, теоретичний аналіз проблеми професійного саморозвитку особистості, зокрема майбутніх рятувальників, дозволив визначити поняття та виокремити вектори психологічного супроводу

цього процесу. На нашу думку, сучасні соціально-економічні зміни та війна в якій опинилась наша країна, продукують професійний саморозвиток майбутніх фахівців ДСНС України опираючись на їх професійну гнучкість та грані їх професіоналізму.

Список використаних джерел

1. Коваль І. С. Готовність майбутніх рятувальників до професійного саморозвитку / «Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності»: збірник тез доповідей І Науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Львів, 20-21 жовтня 2022 року. Львів: ЛДУБЖД, 2022. С. 74-77.

2. Кузікова С. Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці. Монографія. / С. Б. Кузікова. – Суми : Вид-во «Мак Ден», 2012. – 410 с.

3. Лозовецька В. Т. Концептуальні засади професійного саморозвитку сучасної особистості / В. Т. Лозовецька // Науковий вісник ПІТО НАПН України. - № 1. – 2011. – С. 33-39.

4. Koval I. S. Phenomenology of continuous self-development of future rescuers // International scientific conference «The role of psychology and pedagogy in the spiritual development of modern society» : conference proceedings, July 30–31, 2022. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. P. 341-344.

УДК 159.96

Корольчук Віктор Володимирович,
начальник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1104-3175>

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА І ВІКТИМОГЕННІ ФАКТОРИ, ХАРАКТЕРИСТИКА І ПОВЕДІНКА ПОТЕРПІЛИХ ВНАСЛІДОК СТАТЕВОГО ЗЛОЧИНУ

Віктимологія один із напрямів кримінально-правового циклу, сутність якого полягає в вивченні жертв кримінальних правопорушень, моделюванні поведінки особи, потерпілої від суспільно небезпечного посягання та ролі останньої у механізмі кримінально протиправної поведінки. У розвиток цього розглядається такий її напрям як ювенальна віктимологія, тобто комплексне вчення про неповнолітню жертву, встановлення чинників, які сприяють розвитку віктимних схильностей у підлітків, дозволяють передбачити, які саме заходи запобігання кримінально протиправної діяльності є більш дієвими, що